

Het droomkasteel

Jacqueline Zirkzee

© 2012, 2020

‘Ik ga dood,’ zei de oude man.

De jonge vrouw naast het bed bleef stil zitten. Alleen een oplettende toeschouwer had wellicht opgemerkt dat ze een fractie terugdeinsde. Was het om wat hij zei of vanwege de smekende blik in zijn vochtige ogen? Haar rug bleef recht, haar voorhoofd glad.

Ze glimlachte vaag en streek over de rug van zijn hand, een vluchtig aaitje. De huid onder haar vingertoppen was ribbelig door de gezwollen, groenblauwe aderen die op het uitgeteerde vlees lagen.

Toen ik me over haar heen boog, gaf ze nog steeds geen krimp. ‘Hij moet nu rusten, mademoiselle Nicole,’ fluisterde ik in haar oor.

Veel te vlug naar mijn zin stond ze op en verliet het vertrek. Het was begrijpelijk dat een frisse, jeugdige verschijning als Nicole Dubois zich niet op haar gemak voelde in de nabijheid van een stervende man. Toch zinde haar houding me niet. Ze kwam iedere dag, bleef het toegestane halfuur, en verdween dan weer. Wat mij betrof mocht ze wegblijven. Mijn werkgever keek echter met een pathetisch aandoend verlangen uit naar haar bezoekjes, en wat kon ik anders doen dan hem zijn laatste genoegens gunnen in dit stadium?

Ik wenste van harte dat mijn vermoeden dat het meisje de mentaliteit van een rioolrat had, ongegrond zou blijken te zijn. Mijn werkgever, die tevens mijn vriend en mijn mentor was, was zo ontzettend rijk dat hij zijn hele leven lang parasieten had aangetrokken. Ze hadden nooit een schijn van kans bij hem gemaakt. Zijn verfijnde smaak en uitstekende mensenkennis, alsmede mijn eigen diplomatieke bemoeienissen op dit gebied, hadden de hyena's en bloedzuigers altijd ver van onze deur gehouden.

Nu was het anders; hij was oud en ziek. Er waren nog maar weinig mensen die hij in zijn nabijheid duldde en om een of andere reden had hij Nicole niet weggestuurd toen ze enige tijd geleden met een smoesje zijn huis en zijn leven was binnengedrongen. Ze woonde op kamers in het monumentale pand naast het onze, dat in gebruik was als studentenhuus. Nicole was een jonge vrouw met de naïeve, huppelige, overdreven vrolijke manier van doen die bij een veel jonger meisje paste. Althans, dat was mijn mening.

‘Wat een verfrissende verschijning, hè?’ had mijn meester na haar eerste bezoekje gezegd. Ze was een kopje suiker komen lenen of zoiets voor de hand liggends. De glimlach om zijn lippen had iets onnozels, iets wat ik nog nooit op die manier bij hem gezien had. Ik wilde iets scherps zeggen over dwaze leeghoofdjes, maar ik deed het niet. In de veronderstelling dat dit een eenmalig incident was, vond ik het niet belangrijk genoeg om hem terecht te wijzen. Een grote vergissing.

Nicole bleef langskomen, eerst met nieuwe smoesjes tot ze ineens zomaar ‘voor de gezelligheid’ voor de deur stond, met een bosje narcissen vanwege het ‘voorjaarsgevoel’ dat ze met mijn meester wilde delen. Vanaf die dag

kwam ze regelmatig theedrinken en op een gegeven moment nodigde hij haar uit voor het diner. Mijn meester was toen nog gezond.

Hij zou vanzelf wel genoeg van haar gezelschap krijgen, dacht ik. We gingen destijds nog regelmatig op reis en het studentenpand was een doorgangshuis – op een dag zouden we terugkeren van een trip en zou Nicole verhuisd zijn. Dus hoewel ik haar opdringerigheid niet erg op prijs stelde, zag ik er weinig kwaad in. Dat was mijn tweede grote vergissing.

Voor zover ik kon nagaan – en reken maar dat ik dat deed – verrichtte Nicole geen productieve arbeid. Aan de andere kant deed ze ook geen vlieg kwaad, ze had volgens mijn vriend de inspecteur in elk geval geen strafblad. Ze had een blauwe maandag kunstgeschiedenis gestudeerd, maar kwam volgens eigen zeggen in conflict met de theorie ten opzichte van de praktijk. Nu was ze bezig artistiek werk te maken om toegelaten te worden op de kunstacademie. Volgens mijn berekeningen was ze daar nu al een jaar of vier mee bezig. Ze tekende een beetje, ze volgde een cursus keramiek. Verder had ze de mond vol over de schone kunsten, maar volgens mij gebruikte ze haar kunstzinnige gaven voornamelijk bij het samenstellen van haar kleurige, sexy outfits.

Opgelucht dat we het hoofdstuk Nicole voor die dag hadden afgewerkt, sloot ik de gordijnen in de ziekenkamer. Het was hoog tijd voor een middagdutje; mijn meester moest zijn krachten sparen.

‘Raymond, wacht nog even,’ zei hij, vlak voordat ik de kamer wilde verlaten. Zelfs zijn ooit zo krachtige, diepe stem was veranderd; hij klonk dun en breekbaar.

Ik ging naast het bed zitten. Mijn taakomschrijving was die van persoonlijke assistent, maar daarmee is lang niet alles gezegd. Al ruim twintig jaar lang was ik zijn chauffeur, zijn bodyguard, zijn reisgezel. Een tijdlang, in het begin, was ik ook zijn minnaar geweest. Ik weet welke ranzige associaties dit zal oproepen, maar het was niet wat je denkt. Inderdaad: ik was jong, knap en platzak, hij al op leeftijd en schatrijk. We hadden elkaar het voor de hand liggende te bieden, dat klopt. Toch werd het meer, van beide kanten, anders was ik nadat de eerste lusten bevredigd waren niet bij hem gebleven. Hij was een man van de wereld en bracht me in contact met zaken waarvan ik als jonge man geen enkel besef had gehad.

Wat hij in mij zag? Ik weet het niet. Maar ik werd zijn vertrouweling en ik heb dat vertrouwen nooit beschaamd. Als het niet zo overdreven klonk, zou ik zeggen dat we van elkaar hielden. Geen conventionele liefde, maar niettemin: liefde. We hadden in die twintig jaar zoveel samen meegemaakt en ik kon de gedachte bijna niet verdragen dat ik hem binnenkort zou verliezen.

Ik was zijn jonge minnaar geweest, zijn trouwste vriend, en nu was ik zijn verpleger. We kenden elkaar door en door; Gustave wist maar al te goed hoeveel reserves ik koesterde ten opzichte van Nicole.

‘Het is een lief kind, Raymond,’ fluisterde hij moeizaam. ‘Ze is niet uit op materiële zaken.’

Hij mocht dan ziek zijn, maar dat was nog geen reden om hem als een seniele oude man te behandelen, en ik liet hem duidelijk en met een voor mij grote omhaal van woorden weten wat mijn visie op het geval Nicole was.

‘Ik vind het echt ongelooflijk dat jij je, met al jouw ervaring en mensenkennis, door zo’n berekenend leeg-

hoofdje een rad voor ogen laat draaien,' besloot ik buiten adem.

Hij glimlachte om mijn heftige reactie.

'Goed, Raymond, laten we aannemen dat je gelijk hebt,' zei hij. Voordat ik een zucht van verlichting kon slaken, vervolgde hij: 'Ik heb haar in mijn testament bedacht...'

'Prima, dan heeft ze van je wat ze hebben wou, het loedertje,' snierde ik onmiddellijk. Het kwetste me dat hij dit buiten mij om geregeld had. Ik wist niets van een recente notarisafspraak.

'Wacht, niet zo haastig,' hijgde hij, in een poging zijn lachen in te houden. Alles deed hem pijn tegenwoordig en ik fronste bezorgd.

Inwendig was ik razend dat die kleine slet het onderwerp was van wat een van onze kostbare laatste gesprekken zou zijn. Ik wilde het over heel andere dingen hebben met Gustave. Ik wilde herinneringen ophalen, samen nog een keer lachen om onze dwaasheden van vroeger (de mijne vooral) en ik wilde hem vertellen wat hij voor mij betekend had. Tranen van woede en onmacht prikten in mijn ogen.

Gustave praatte intussen moeizaam maar onverstoorbaar verder. 'Ik wil dat jij toeziet op mijn nalatenschap aan haar. Als jij gelijk hebt, zal dat je genoegdoening verschaffen, dat belooft ik je. Aan de andere kant ben ik ervan overtuigd dat, als je merkt dat ik gelijk had, je je zult kunnen neerleggen bij het feit dat ze beter wordt van mijn dood.'

Normaal gesproken had ik hem verder uitgehoord over de betekenis van deze cryptische uitspraak, maar hij was duidelijk uitgeput. Hij had zijn rust nodig, dus ik stond

gedecideerd op en deed het licht uit.

Bij de deur draaide ik me om en zei: ‘Gustave, ik zal doen wat jij wilt. Ik heb alle vertrouwen in je.’

Hij gaf geen antwoord en ik nam aan dat hij al weggedommeld was.

Toen ik later die middag binnenkwam met thee en koekjes, herkende hij me niet. De arts kwam, maar zei dat hij niets meer kon doen; iedere behandeling zou een kwelling betekenen voor zijn zwakke lichaam. Ik bleef vanaf dat moment bij hem waken, maar hij kwam niet meer bij. Tegen de volgende ochtend stierf hij.

Mijn tranen hadden niet meer zo uitbundig gevloeid sinds ik een kleine jongen was en het kon me niet schelen wie ze zag. Ze smaakten bitter, en ik zal er eeuwig spijt van hebben dat ons laatste gesprek een ruzie over Nicole was.

Gustave was onmetelijk rijk. Nadat alle vage en verre familieleden hun door de wet voorgeschreven erfdeel hadden ontvangen en nadat al het personeel van zijn diverse huizen en jachten met dikke bonussen was afgekocht, was er nog een gigantisch kapitaal over. Een deel daarvan ging naar een rits zorgvuldig geselecteerde liefdadige instellingen, en de rest was voor mij.

Natuurlijk was ik als Gustaves persoonlijke metgezel gewend geraakt aan luxe, maar de bezittingen en bedragen die ik nu tot mijn beschikking kreeg, deden me letterlijk duizelen. Gelukkig stond er een heel leger bankiers en financiële experts tot mijn dienst die het vermogen zouden beheren en in stand houden. Mijn taak was slechts ervan te genieten. Er was slechts één kwestie die ik volgens Gustaves instructies persoonlijk af moest handelen. Van twee gesloten enveloppen die zich in het voor mij bestemde

deel van de nalatenschap bevonden, moest ik er één afstaan aan Nicole. Ikzelf moest haar helpen haar keuze te bepalen en bij de enveloppen zaten zich minutieuze instructies over de wijze waarop ik dat diende te doen.

‘Is het echt nodig om het op deze manier te doen?’ pruttelde Nicole terwijl ze haar bontgekleurde sjaal nog net redde van de wind.

We reden in mijn nieuwe open sportwagentje richting Loire. Het had enige tijd geduurd voordat ik voldoende moed had verzameld om wat in feite Gustaves laatste wens was uit te voeren, maar nu was ik dan ook helemaal in de stemming.

‘Ik heb hier net zo min zin in als jij,’ antwoordde ik, niet helemaal naar waarheid, ‘maar Gustave wilde dit. Als je niet eens een halve dag geduld kan opbrengen voordat je de buit kan binnenhalen...’

‘Oh-oh, wat misselijk van je!’

Terwijl ik met een schuin oog op de weg verder chauffeerde, wierp ik een blik opzij. Ze was knap, daar viel niets tegen in te brengen. Nicole had een gaaf, symmetrisch gezicht, omlijst door steil donkerbruin haar. Ze had fraaie bruine ogen met lange wimpers en een slank, rank lichaam. Ik was ruim tien jaar ouder dan zij, maar ook ik zag er fit en jeugdig uit met mijn nog steeds goed getrainde lichaam, ook al is mijn voorhoofd een beetje aan de lage kant en steekt mijn kin wat uit. Ze hebben weleens gezegd dat ik op Arnold Schwarzenegger lijk, zoals hij er uitzag in zijn gloriejaren bij de film. Ik bedacht opeens dat een buitenstaander ons voor man en vrouw zou aanzien. Die gedachte stond me niet bijzonder aan.

‘Luister eens goed, Nicole, we gaan dit samen doen

en we doen het zoals Gustave het had gewild. Begrepen?’

Ze trok een pruillip, zakte wat dieper onderuit en fronste haar wenkbrauwen, maar sprak me niet verder tegen. In stilte reden we langs het stadje Amboise aan de Loire en volgden daarna de weg langs de zijrivier de Cher naar het slot Chenonceau.

Gustaves instructies waren ondubbelzinnig. Die ochtend had ik de volledige tekst van de brief in de eerste envelop aan Nicole voorgelezen. Het kwam erop neer dat ze levenslang een netto toelage zou krijgen van vijftigduizend euro per jaar. Verder kon ze een beurs krijgen voor een opleiding aan de kunstacademie in Parijs – de toelating was bij voorbaat geregeld – en een contract voor tien exposities nadat ze haar opleiding had voltooid; maar dan wel in de tien bekendste galleries in New York, Parijs en Londen.

Behalve geld had Gustave ook invloed gehad. De eerste jaren zou de nieuwbakken kunstenares zich geen zorgen over het niveau van haar werk hoeven maken.

‘Wat zit er in de andere envelop?’ was haar enige reactie.

Deze was dikker en bevatte een klein dagboek. De ongelinieerde bladzijden waren dichtbeschreven met zwalkende zinnen, in Gustaves slungelige handschrift. Hij had het geschreven toen hij als tiener met zijn ouders een reis langs de Loire maakte en de romantisch gelegen kastelen langs de lieflijke rivier bezocht. De meeste ruimte werd in beslag genomen door een verslag van zijn bezoek aan het witte sprookjeskasteel van Chenonceau. Het slot was als museum ingericht en opengesteld voor publiek. Ik heb weleens gedacht dat Gustave, die van tamelijk eenvoudige komaf was, zijn enorme fortuin onder meer had

vergaard om zich de stijl van leven te kunnen permitteren die hij als een soort visioen in de vergane glorie van de kastelen aan de Loire had gezien.

Ik staarde naar de brief die bij het boekje was gevoegd, samen met een aantal andere documenten. Zoveel herinneringen drongen zich aan me op dat ik pas tot mezelf kwam door Nicoles ongeduldige gesnuif. Ze had het album vluchtig doorgebladerd en leek op het punt te staan de brief uit mijn handen te rukken.

‘Wat staat er?’ vroeg ze in plaats daarvan gespannen.

‘De toelage blijft gelijk, en je wordt eigenaar van een kasteel aan de Loire,’ zei ik. Ik liet haar de foto zien die bij de brief zat.

Ze slikte en strekte haar hand uit. Ik overhandigde haar de foto.

‘Ik wil het kasteel.’

‘Niet zo haastig. Je mag pas beslissen als je het kasteel hebt gezien. En je mag het kasteel pas zien nadat ik je eerst een ander kasteel heb laten zien. Ik moet je daar nog een aantal dingen vertellen van Gustave. Als je dan het kasteel nog wilt, uitstekend. Maar eerst gaan wij samen een dagje op stap.’

‘Moet dat echt? Waar staat dat? Laat zien!’

Ze graaide naar de documenten maar ik hield ze kalmpjes boven mijn hoofd, ver buiten het bereik van haar klauwende handjes met hun vuurrode nageltjes. De uitvoering van deze opdracht zou me plezier verschaffen, zoals Gustave al had voorspeld. Het doel ervan ontging me, maar ik had het gevoel dat dat nog wel duidelijk zou worden. Het interesseerde me vooral omdat het me het gevoel gaf dat Gustave en ik samen iets deelden, alsof het

een voortzetting was van de discussie die we vlak voor zijn dood hadden gehad.

Ik nam me heilig voor dat ik niet vals zou spelen. Dat was ik aan Gustave verschuldigd. Nicole zou via mij alle kansen krijgen die Gustave haar wilde bieden. De uitkomst interesseerde me bovenmate. In feite was het de eerste keer dat ik weer ergens belangstelling voor kon opbrengen sinds Gustaves dood, en alleen daarom al was ik hem opnieuw dankbaar.

Chenonceau is zo'n charmant lustslot dat zelfs Nicole vergat om door te zeuren over haar eigen droomkasteel. Het was van oorsprong een klein, wit, vierkant waterkasteeltje in de rivier, dicht bij de noordoever. Van daaraf kun je het via een ophaalbrug betreden. Later kreeg het aan de andere zijde ook een brug naar de andere kant van de rivier. De brug werd gebouwd in opdracht van de minnares van de Franse koning Hendrik de Tweede, Diane de Poitiers. Na de dood van de koning confisqueerde zijn echtgenote het kasteel van haar rivale en liet op de brug een galerij met twee verdiepingen bouwen, zodat het vierkante kasteeltje een langgerekte vleugel erbij kreeg.

Die koningin was Catherine, een dochter uit de Italiaanse familie De Medici, die een zekere reputatie als gifmengster bezat. Geen wonder dat Diane niet durfde te protesteren.

Voordat ik Nicole hierover informeerde, diende ik volgens Gustaves instructies eerst aandacht te besteden aan de oorspronkelijke bouwers van Chenonceau, het echtpaar Katherine en Thomas Bohier.

‘Een verarmde adellijke familie had op deze plaats een middeleeuws fort staan,’ las ik voor bij de entree.

‘Thomas Bohier was Ontvanger van Belastingen voor de Kroon in Normandië, en tevens een groot financieel brein. Je zou hem een soort bankier kunnen noemen.’

‘Net als Gustave,’ onderbrak Nicole me. ‘Qua financieel brein dan.’

Ik keek verbaasd op. Zou ze haar hersentjes dan toch gaan gebruiken? Ik boog me weer over de onderstreepte passages in Gustaves dagboek terwijl we verder wandelden verder door de kasteelvertrekken.

‘Bohier kocht langzaam maar zeker al het land van de familie op. Ten slotte moesten zij zelfs hun voorvaderlijk slot opgeven, dat Bohier liet afbreken. Thomas Bohiers vrouw Katherine liet het waterkasteel bouwen. Het kostte een fortuin, maar iedereen was jaloers op dit wondertje van modern comfort. Het had bijvoorbeeld een nieuwerwetse rechte trap in plaats van de gebruikelijke wenteltrap. Thomas zat intussen in het buitenland, voerde militaire operaties uit in Italië of haalde belastingen op in Normandië. Ze stierven kort na elkaar: Thomas in 1522 en Katherine twee jaar later.’

Nicole zuchtte ongeduldig. ‘Ik ben altijd dol op geschiedenis geweest. Maar niet heus. Kom op, wat is nou de moraal van het verhaal?’

Ik vervolgde in mijn eigen woorden, af en toe een blik werpend in het dagboek: ‘Toen ze stierven, was de constructie nog niet helemaal voltooid. Zonder twijfel had hun zoon Antoine het werk voortgezet, maar de koning was eens gaan rekenen en kwam daarbij tot de conclusie dat wijlen Thomas Bohier de kroon nog het een en ander schuldig was. Een exact bedrag werd niet genoemd, maar koning François, overigens de vader van Hendrik de Tweede, schatte dat het zo ongeveer de waarde van een

klein kasteel was. Er zat voor Antoine niets anders op dan Chenonceau af te staan aan de Kroon. Uiteraard had koning François Chenonceau bij verschillende eerdere gelegenheden bezocht en de Bohiers hardop gecomplimenteerd met hun elegante slot. In die tijd was het nog de gewoonte dat als de koning iets bewonderde, datgene hem ten geschenke werd aangeboden. Misschien was hij boos dat ze de hint niet hadden begrepen, misschien had Thomas echt geld achtergehouden. Chenonceau was zo'n kostbare onderneming dat de verleiding misschien te groot was. Wie zal het zeggen?

Gustave, die zich inderdaad leek te identificeren met Thomas Bohier, had me op een eerder reisje langs de Loire toevertrouwd dat het voor hem vaststond dat de koning hebberig, en de bankier onschuldig was geweest.

Nicole en ik waren intussen aangekomen bij de galerij die over de rivier was gebouwd. Door de vele ramen aan weerszijden was de langgerekte ruimte plezierig licht op deze zonnige dag. De witmarmeren vloertegels waren diep uitgesleten, in tegenstelling tot de hardere zwartbasalten tegels waarmee ze waren afgewisseld. Het voelde eigenaardig aan onder mijn voeten.

‘Hoeveel bals zouden hier zijn gegeven?’ peinsde Nicole voor zich uit, een dromerige blik in haar ogen.

Ik sloeg een bladzijde om en las: ‘Toen Diane de Poitiers de brug over de Cher liet bouwen werd er, om haar inkomen veilig te stellen, een speciale belasting op het bezit van kerkklokken ingesteld die zij mocht gebruiken om het kasteel te onderhouden. Een tijdgenoot, de humanist François Rabelais, schreef: “De koning heeft alle bellen van Frankrijk om de nek van zijn merrie gehangen.”’

Hoewel Gustaves instructies me hadden verboden Nicole te beïnvloeden, kon ik het toch niet laten en ik

voegde er zachtjes aan toe: ‘Hoever denk jij te komen met vijftigduizend schoon per jaar?’

Ze deed net alsof ze me niet hoorde en ze weigerde mee te gaan om de tegenoverliggende oever te verkennen. Toen ik terugkwam van mijn wandeling, luisterde ze met opeengeperste lippen en trommelende vingers naar het vervolg: ‘Nadat de Diane na de dood van haar koninklijke minnaar gedwongen was haar geliefde kasteel aan Catharina de Medici te geven, gaf die laatste kapitalen uit om de galerij op de brug te bouwen en deze aan te kleden met marmer en spiegels, gouden lijsten, brokaat en fluweel. Het volk morde over de extravagante theatervoorstellingen en dansfeesten die er werden gegeven, maar de Franse Revolutie was nog ver weg.’

In de prachtige tuinen las ik het slot voor: ‘Toen de zoon van Catharina de Medici, ook een Hendrik, werd vermoord, veranderde zijn echtgenote het vrolijke Chenonceau in een slot van rouw. Chenonceau werd na haar dood verkocht en weer doorverkocht, maar omdat geen van de eigenaren genoeg geld had om het fatsoenlijk te onderhouden, raakte het verwaarloosd. In de achttiende eeuw werd het gekocht door een rijke financier, Dupin. Zijn vrouw ontving in haar salon onder meer Voltaire en De Montesquieu ontving. Haar dochttertje kreeg les van Jean-Jacques Rousseau.’

‘Wie zijn dat nou allemaal weer?’ vroeg Nicole lui.

Ik bedacht dat ze zelfs voor een gesjeesde studente niet erg slim was. Ik moest zelf ook wel even mijn aantekeningen raadplegen voordat ik haar kon antwoorden; ten slotte ben ik ook maar een gewone jongen.

‘Voltaire was een groot schrijver en wierp zich op voor vrijheid van godsdienst, De Montesquieu wilde een

scheiding van de rechterlijke, de wetgevende en de uitvoerende macht in het staatsbestuur, en Rousseau schreef onder meer over de opvoeding. Hij was een romanticus –’

‘Ja, ja, ik weet het alweer. Laat maar.’

Ik vervolgde mijn, of liever gezegd Gustaves verhaal: ‘De Dupins waren zo rijk en zo geliefd dat Chenonceau, en ook Madame Dupin, inmiddels vijftachtig jaar oud, met rust werden gelaten tijdens de Revolutie, toen de halve Franse adel een kopje kleiner werd gemaakt. De familie die het na haar dood kocht begon met de restauratie maar waren al snel geruïneerd. Een andere échte rijkaard, een industrieel deze keer, nam het over en herstelde het in de huidige staat. Het kasteel is nog steeds bezit van zijn nazaten.’

Nicole had haar zonnebril opgezet en gaf geen reactie.

We reden terug naar de Loire, naar Tours, waar we stopten voor een snelle lunch. Dit alles passeerde voornamelijk zwijgend. Ik was niet gewend om zoveel te praten, Nicole zat zich in te houden om mij niet verder tegen de haren in te strijken. Terug in de auto concentreerde ik me op het verder volgen van de door Gustave opgegeven route en zeiden we evenmin meer dan het hoogst noodzakelijke. We reden een heel eind langs de rivier naar het westen, verlieten opnieuw de hoofdstroom en reden verder langs een ander zijriviertje, wat smaller en bochtiger dan de Cher. Ik ontsloot het zware hek dat na een aantal kilometers onze weg blokkeerde en reed verder over het duidelijk als privé gemarkeerde terrein.

Ik hoorde dat Nicole naar adem hapte toen ik de laatste flauwe bocht langs de met bomen en struiken beplante oprijlaan maakte en het witte kasteel in zicht

kwam. Het heette Klein-Chenonceau en het was op dezelfde wijze gebouwd als het oorspronkelijke Chenonceau, maar dan splinternieuw. Liever dan een exacte kopie neer te zetten, had de bouwer weliswaar hetzelfde vierkante basisplan aangehouden, maar de al te grillige Renaissance-elementen weggelaten, zoals de overdadige ornamenten rond de kozijnen. Het was een strak, modern kasteeltje. Het stond midden in een van de rivier afgeleide slotgracht, en het had eenzelfde typische overdekte galerij over het water naar de andere oever.

Ik glimlachte. Gustave had het kasteeltje laten bouwen toen hij zijn eerste grote slag in de financiële wereld had geslagen. Hij had natuurlijk eenvoudigweg Chenonceau kunnen kopen, maar dat was als onderdeel van het Franse erfgoed opengesteld voor publiek. Gustave besloot daarom zijn eigen Chenonceau te creëren, net als Thomas en Katherine Bohier hadden gedaan. In feite was het een aangenamer woonoord dan het echte Chenonceau, in de zin dat het was uitgerust met alle moderne comfort. Het was nu ongeveer veertig jaar oud, maar perfect onderhouden. De Italiaanse en de Engelse tuinen stonden er prachtig bij. De weerspiegeling van het witte kasteeltje rimpelde in de rivier waar zwanen onder de bogen van de overdekte brug zwommen.

‘Ik wil het hebben,’ hoorde ik Nicole hees naast me zeggen. Toen ik direct niet reageerde, zei ze het nogmaals, met diezelfde vreemde stem: ‘Ik wil het hebben.’

We betraden het verlaten gebouw. De inrichting was compleet, niet overdadig, maar adequaat en passend in de omgeving. De meubels waren zwaar en donker. Er hingen donkerrode velours gordijnen voor de ramen, en op de plavuizen vloeren lag hier en daar een enkel Oosters

tapijt. De muren waren witgekalkt en voorzien van sfeervolle maar niet bijzonder kostbare schilderijen: jachttaferelen, fruitmanden, dat soort onderwerpen. In de tijd dat ik hem kende, gebruikte Gustave het slot alleen nog als hij gasten had die in de omgeving wilden jagen, of wanneer hij een Amerikaanse relatie een kick wilde bezorgen.

Hij had zijn ‘jeugdzonde’, zoals hij Klein-Chenonceau noemde, al zeker tien jaar niet meer bezocht. Een schoonmaakbedrijf hield het bij en alles zag er merkwaardig nieuw en ongebruikt uit.

Nicole danste door de zalen, ademloze kreetjes slakend. Ik liet haar begaan. Op een sofa die was bekleed met goudkleurig fluweel zat ik aan Gustave te denken en me af te vragen wat hij exact voor ogen had gehad met deze twee nalatenschappen.

Nicole dus moest kiezen tussen een loopbaan als kunstenares of een bestaan als kasteelvrouw, zoveel was me duidelijk. Maar waarom? Eigenlijk interesseerde het me op dat moment geen moer wat ze zou kiezen, daarvoor miste ik Gustave te veel. Volgens mij zou ze van elke kans die haar geboden werd een puinhoop maken. Maar wat wilde Gustave ermee? Want ik had geen enkele twijfel dat er iets achter zat. Ik zat daar stilletjes mijn verdriet te koesteren en hoopte op een boodschap van gene zijde.

Ik bladerde nog wat door het dagboekje en ineens zag ik het. Gustave had met die verhalen over de opkomst en neergang van invloedrijke families een bedoeling gehad. Zijn boodschap aan Nicole was zo helder als glas. Ik hoopte voor haar dat ze geluisterd had, want ik was niet degene die het aan haar zou gaan uitleggen. Ik beet nog liever mijn tong af.

Na een tijdje plofte Nicole naast me neer en zei: ‘Nou, geef op dat eigendomsbewijs, ik heb mijn besluit genomen.’

Alles was al voorbereid door de notaris, we hoefden alleen onze handtekeningen nog maar op de overdrachts-papieren te zetten. Ik nam de eerste envelop uit mijn binnenzak, degene met de toelatingsbrief tot de academie voor beeldende kunsten en de intentieverklaringen van de galeriehouders om haar werk in een later stadium te exposeren.

‘Dus deze kan ik verscheuren?’ vroeg ik.

Ze knikte ongeduldig. Ik wilde geen misbruik maken van haar opwinding en vroeg nog eens: ‘Je hebt dus naar geen woord geluisterd van wat ik je vandaag heb verteld?’

Ze glimlachte. ‘Ach ja, al die onzin over bankiers en koningen. Dat wilde ik je nog vragen: had je die speech nou niet gewoon hier kunnen afsteken?’

Ik hief mijn ogen naar het plafond. Eigenlijk moest ze het ook zelf maar weten. Toch maakte iets dat ik zei: ‘Nee, dat had niet gekund. Dit kasteel heeft maar één eigenaar gekend, namelijk degene die het heeft laten bouwen: Gustave. En aangezien hij een stabiele man en stinkend rijk was, is er nog nooit iets dramatisch gebeurd hier. Besef je niet dat hij je probeerde te vertellen wat er gebeurt als dwaze en spilzieke mensen zich een kasteel aanmeten?’ Dit, beloofde ik mezelf, was mijn laatste handreiking. Dit is meer dan ze verdient.

Ze keek me spottend aan, haar grote bruine ogen helder en glanzend, een scheve, superieure glimlach op haar gezicht.

Langzaam verscheurde ik de eerste envelop. Ik

haalde de tweede te voorschijn en zette mijn handtekening en mijn paraaf enkele tientallen malen op de juiste plaatsen in de stapel paperassen.

Ze griste de pen en de papieren uit mijn handen, ondertekende en parafeerde alles op haar beurt, deelde de stapel op correcte wijze in tweeën en overhandigde mij de kopieën.

‘Hè, hè,’ zuchtte ze. ‘Wat een dag. En nu: eruit jij!’

Dat Nicoles toelage jaarlijks van een van mijn rekeningen werd afgeschreven, merkte ik niet eens op. Het leven van een multimiljonair kent vele beslommingen, sommige prettig, sommige minder prettig, maar in ieder geval eisen ze veel aandacht.

De tijd verstreek. Zo kwam het dat ik het geval Nicole bijna vergeten was toen ik haar bij toeval tegenkwam. Ik had me er na ons abrupte afscheid bij neergelegd dat Gustaves wegen ondoorgrondelijker waren dan ik had vermoed en me op andere kwesties gericht.

Ik zag haar in Tours, een kilometer of zestig van Klein-Chenonceau. Het was een warme zomerdag.

Ik ben niet meer zo jong als ik was en ik raak de laatste tijd wat sneller vermoeid. Daarom had ik Victor, mijn bodyguard, eropuit gestuurd om de rest van de boodschappen te doen terwijl ik met een pastis uitrustte op een terrasje in de schaduw van de grote kathedraal.

Ze zat aan een klein tafeltje schuin voor me, en ik bestudeerde haar lange tijd. Toen boog ik me voorover en tikte haar op de schouder.

‘Mademoiselle Nicole?’ vroeg ik zachtjes, nog steeds niet helemaal zeker van mijn zaak.

Als door een wesp gestoken sprong ze overeind, haar stoeltje kiepte om.

Ik had haar half afgewende profiel enige tijd zitten bekijken en omdat ik haar gezicht niet echt goed kon zien, had ik getwijfeld of ze het wel was. Omdat ze me recht aankeek wist ik het zeker, maar ik zag toen ook pas goed welke sporen de tijd in haar gezicht hadden gekerfd.

Snel rekende ik uit dat er, o schrik, inderdaad bijna tien jaar verstreken moesten zijn sinds onze laatste ontmoeting, maar dat kon een dergelijke dramatische verandering naar mijn idee nauwelijks verklaren. Nicole was hoogstens achtendertig jaar oud, in de bloei van haar leven. In plaats daarvan leek het alsof ik een vrouw van middelbare leeftijd tegenover me zag. Diepe groeven tekenden haar gelaat, en haar oogleden hingen slap en droog om haar bloeddoorlopen ogen. Zelfs het ooit zo glanzende, diepbruine haar zag er dof en breekbaar uit.

Toen ze glimlachte, waaierden de rimpels uit over haar hele gezicht. ‘Raymond! Wat geweldig dat ik je weer eens zie!’ Onhandig zette ze het stoeltje overeind en schoof het aan bij mijn tafeltje voor ze weer ging zitten. ‘Ik heb zo vaak geprobeerd je te bereiken, maar ze lieten je nooit aan de telefoon komen, en de portier liet me er nooit in...’ De glimlach verdween en er verschenen tranen in haar ogen. ‘Ik heb het zo vaak geprobeerd.’

‘Waarom? Ons afscheid was nu niet bepaald innig.’

Met trillende handen stak ze een sigaret op. ‘Ach ja, ik was ook altijd zo'n juffertje ongeduld in die tijd. Je moet het me maar vergeven, Raymond. Ik heb je altijd graag gemogen, werkelijk waar.’

Ik keek haar sceptisch aan, maar besloot er verder geen woorden aan vuil te maken. Haar uiterlijk bleef me

verbazen. Dit heeft Gustave gedaan, dacht ik, maar hoe? Of heeft ze een zwaar verlies geleden? Ik dacht aan weggelopen mannen, gestorven kinderen.

‘Hoe gaat het met je, Nicole?’ vroeg ik met ongeveinsde interesse.

‘Uitstekend, uitstekend. Kan gewoon niet beter.’

Ze lachte wat scheefjes en tot mijn ontzetting zag ik dat ze in al die jaren geen duit kon hebben gependeed aan haar gebit. Er kwam een raar gevoel over me. Ik had altijd een hekel gehad aan Nicole. Ik was misschien zelfs wel jaloers op haar geweest, vanwege de aandacht die Gustave aan haar besteedde. Toch merkte ik dat ze geen negatieve gevoelens meer bij me opwekte. Met iets dat op compassie leek bezag ik haar lelijke, bruin doorgerookte tanden.

Langzaam kwam de boodschap die Gustave haar had willen vertellen op ons tripje naar de Loire bij me terug. Ik had me zitten verkneukelen op de sofa in het kasteeltje, in het besef dat Nicole zichzelf door haar keuze in grote moeilijkheden zou brengen. Toch kon ik nauwelijks geloven dat de staat waarin ze zich bevond uitsluitend daarvan het gevolg was. Er was vast nog iets anders gebeurd, iets onfortuinlijks, iets waar Gustave niets mee te maken kon hebben gehad. Op een bepaalde manier hoopte ik bijna dat dat zo was.

‘Woon je nog steeds op Klein-Chenonceau?’ vroeg ik voor de zekerheid.

Ze hief haar handen ten hemel. ‘Of ik daar woon! Wat een vraag! Het is mijn leven. Natuurlijk heb ik een deel ervan moeten openstellen voor het publiek, maar dat is soms wel gezellig.’ Ze kuchte. Een rokershoestje. ‘Ik heb een "Vriendenkring van Klein-Chenonceau" opgericht. Zou jij niet een van de donateurs willen worden?’ Haar gezicht

klaarde op en ze begon in haar tas te grabbelen. ‘Natuurlijk wil je dat! For old times’ sake, hè?’

Ze drukte me een slordig gekopieerd foldertje in de hand. Onderaan zat een strook waar je je persoonlijke gegevens en een bedrag kon invullen.

Ik staarde ernaar. ‘Je komt niet helemaal uit met je toelage, begrijp ik?’

Ze lachte zenuwachtig. Ik merkte op dat ze tic had boven haar linkeroog. ‘Nee... Niet echt. In het begin had ik personeel, maar dat werd te duur. Ik ben een tijdje getrouwd geweest, maar hij wilde niet in gemeenschap van goederen... en, nou ja... ik bedoel, waar is een huwelijk anders voor? Dus heb ik hem de laan uit gestuurd. Nu hou ik het zelf bij, met alleen een meid voor het grove werk. De tuinen zien er natuurlijk niet uit... Maar het gaat allemaal best. Ik heb wat geld kunnen lenen, en nu gaat het wel weer.’

‘Je zit dus in de schulden?’

De tic werd heviger en ze trok met haar mond. Ze boog zich voorover en zei met gedempte stem: ‘Toe, Raymond, doe me een plezier. Niet zo hard. Iedereen kent me hier. Straks krijg ik niemand meer om me te helpen. Ze lopen inderdaad te zaniken over de afbetaling van die lening. En... Ja, je begon er zelf over, maar nu je het vraagt: de belasting heeft me een laatste waarschuwing gegeven...’

Ze zat als een vogeltje in elkaar gedoken in haar stoel, de eens zo vrolijke, gedediceerde Nicole. Ondanks alles voelde ik een steekje van medelijden.

‘Ik zal dan ook maar eerlijk zeggen dat dat de reden was dat ik heb geprobeerd contact met je op te nemen. Ik dacht dat je me misschien zou willen helpen...’ Haar stem zakte treurig weg, om meteen weer fel uit te schieten:

‘Iedereen denkt maar dat je rijk bent als je een kasteel bezit! Het is een blok aan je been! Een bodemloze put!’

Ze keek naar de grond en voegde er zielig aan toe: ‘En nou lekt het dak weer. Weet je, toen ik het kreeg was het perfect onderhouden, maar na tien jaar dient de ene reparatie na de andere zich aan.’

Het was dus inderdaad tien jaar geleden. Ik vroeg voorzichtig: ‘Heb je spijt, Nicole? Je had nu een gevierde kunstenares kunnen zijn. Gustave gaf je de kans jezelf te lanceren in de juiste kringen en wie weet wat er van je had kunnen worden.’

Haar grote donkere ogen schoten heen en weer, als van een in het nauw gedreven hert. ‘Hoe bedoel je, spijt? Natuurlijk niet! Ik had me vijf jaar kapot kunnen werken aan de academie, om dan en public uitgelachen te worden. Een kasteel is vastigheid, iets van mezelf. Spijt? Ha!’ Heel even leek ze weer op de oude, strijdvaardige Nicole. Plotseling, van het ene op het andere moment, liet ze haar trotse houding varen en begon te huilen. Haar gezicht verschrompelde en ze zag er ouder uit dan mijn moeder.

Blijkbaar was ze vergeten dat niemand van haar problemen weten mocht, want luid snikkend ratelde ze verder: ‘Ik ben zo blij dat ik je zie. Ze gaan het van me afpakken. Je moet me helpen. Je bent mijn enige hoop, Raymond. Ik smeed je!’

Onderweg naar Orléans liet ik mijn gedachten de vrije loop. Victor chauffeerde. Ik keek dromerig opzij naar het veranderende landschap zonder het werkelijk te zien. In gedachten liep ik na wat me te doen stond. Thuis zou ik mijn notaris opdracht geven om een fonds op te zetten voor het onderhoud van het kasteel. Het was zonde om zo’n

monumentaal pand totaal te laten verkommeren en waarschijnlijk was het nog aftrekbaar van de belasting ook. Nicole kon er wat mij betreft blijven wonen, gevangen in haar zelfgekozen kooi. In naam zou ze eigenaar blijven.

De sportwagen zoefde soepel over de lege, slingerende weg. Ik bedacht hoe moeilijk het toch is om zelfs maar één enkel mens totaal te doorgronden, zelfs al denk je diegene nog zo goed te kennen. Ik had bijvoorbeeld nooit kunnen denken dat Gustave zo verschrikkelijk wreed kon zijn.